

Rozhovor

Prepísaná časť rozhovoru

A potom sú ľudia, ktorí si myslia, že to je zahrávanie s ohňom, hej? Že niektorí ľudia sa možno stotožňujú s niektorými nápadmi, ale myslia si, že keď ich tam dajú, že sa boja, napr. neviem, že videli Kotlebu proste na ulici sa biť, vidia tie znaky, ktoré majú nejakú symboliku s Hlinkovou gardou, a si to všetko tak spájajú, vidia dar 1488 Euro, vidia takéto nejaký spojky plus-mínus odkazujúce na tie slovíčka, hej? Nacizmus, fašizmus... A majú pocit, že vyšli tiež z takých kruhov, ktoré sa bili na ulici. A skôr ako dať šancu takým, hoci chcú, aby bolo Slovensko sebestačné atď. atď. Tak majú pocit, že to je nebezpečné ísť touto cestou, lebo že môže sa to vyklúť nejakým, že oveľa horším spôsobom, ktorý... Vymyslím si. Niekedy bola zrušená strana Kotlebova, lebo chcel stavovské práva atď. hej? To už uberá nejakým ľuďom nejaké práva. A že čo si teda Ty myslíš? Je to zahrávanie s ohňom alebo je to dobrá cesta ako nejako naštrbiť ten systém a otočiť iným smerom, že možno trochu rekultivovať alebo?

Záludná otázka. Vieš no, zahrávanie si s ohňom. Oheň potrebuješ k životu, áno? Oheň je dobrý sluha ale zlý pán. A táto naša spoločnosť je možno tak už vyhasnutá na duchu, že tento oheň potrebuje. Keď ohňu nedáš pristor, tak sa sám nikdy neprejaví, hej? To je to, čo sme už aj rozoberali. Ľudia až časom uvidia či to je dobrý smer a dobrá cesta, alebo nie. Či má byť tá rovnováha medzi ľavicovými a pravicovými názormi nejako znova nastolená, či sa skutočne rozvinie nejaká tá zdravá diskusia, alebo pôjde čisto, už len principiálne odmietanie názoru toho druhého. Vidíme to, nechcem povedať, že dennodenne, lebo nehlasujú dennodenne, ale v parlamente môže prísť... Dobré, ľavica má väčšinu. Akonáhle ľavica nepodporí nejaký návrh zákona opozície, tak nemá šancu prejsť. A mnoho dobrých návrhov zákonov a novelizácii zákonov už bolo takto predložených, ktoré by pomohli slovenskej ekonomike, hospodárstvu, zdravotníctvu, školstvu a pod. A boli odmietnuté čisto len s principiálneho hľadiska. "My sme pri moci a bez našich hlasov nemajú šancu, tak čo, necháme im to vyžrať si, že si vôbec trúfli vo voľbách proti nám niečo povedať." Toto nie je veľmi demokratické. Slovenská republika ako právny štát zlyháva, lebo zákonodarná moc je zameraná viacej na sledovanie tých vlastných záujmov, ako finančných tak mocenských, ako by sa mala venovať skutočnému, nie že riadeniu... no dobre, nazveme to

riadeniu štátu, resp. svojmu pôvodnému poslaniu, hej? A pokiaľ sa toto nezmení, tak aj ten oheň bude mať stále malú silu a málo hlasov na to, aby mohol niečo zmeniť. Keby... Koľko má? 15-16-17 poslancov Kotleba, v parlamente? Plus mínus, do 20, hej? Nech by oni predložili akýkoľvek návrh novely zákona alebo akýkoľvek zákon by predložili na rokovanie a hlasovalo by sa o ňom, myslíš si, že by bol niekto za? Či už z opozície alebo zo Smeru? Asi nie. Asi skôr nie. Už len principiálne. Kto by možno zdieľal podobné nápady a hodnoty ako Kotlebova strana, tak sa s prihliadnutím na politickú korektnosť, v úvodzovkách, zdrží hlasovania. A pasivita je niekedy horšie ako zlá aktivita. Vzhľadom na tú moju odbornosť, resp. na prostredie, v ktorom ja pôsobím, nás učili od začiatku jedno: Akékoľvek rozhodnutie je lepšie ako žiadne rozhodnutie. Musíš sa rozhodnúť. A keď si svoje rozhodnutie dostatočne obhájiš, vtedy si uspel. Ale musíš konať... Nemôžeš sa hádať celé funkčné obdobie o dôležitej kľúčovej otázke, ktorú za 4 roky aj tak nevyriešite, a túto krajinu nposuniete nikam. Možno by ste ju posunuli k lepšiemu, možno k horšiemu. Ak k horšiemu, a funguje nejaká sebareflexia, tak ten zákon alebo novela zákona, by bola zrušená, stiahnutá, znova upravená, modifikovaná. Ale treba konať. Netreba len bohapusto rozprávať. Takže možno aj do toho parlamentu treba toho ohňa viacej. Nevravím, že v podobe väčšieho počtu volených zástupcov Kotlebovej strany. Ale oheň vo forme diskusie, potlačania vlastného ega, a ega politických strán, len z principiálneho hľadiska. Že nepripúšťam iný názor len preto že... A keby som sa ja hádal s bačom z vedľajšej dediny, hej? Že nemá pravdu v tom ako sa robí bryndza alebo žinčica, len preto, že je z vedľajšej dediny. A pritom ju robí dvakrát lepšiu. A chcel mi poradiť. Zadarmo. Takže o tomto to je.

Tak som to tiež vnímal, že vnímaš: náckovia, fašisti, ako nejaké nálepkovanie, ktoré sa proste málokrát trafi do toho, čo reálne tá definícia toho slova znamená, v nejakom historickom kontexte. Potom sú tu nejaké nové termíny, že slniečkari, bratislavská kaviareň, a tak.

Áno.

A že ako vnímaš tieto slová? Že či sa to podobne správa alebo inak?

Slniečkarstvo?

Slniečkarstvo, alebo pseudohumanizmus si spomenul.

Deti bratislavských kaviraní sú, nevravím do z doslechu, hej? Mnoho ich poznám, veľmi dobre, či už bývalých spolužiakov alebo známych. V Bratislave som bol neraz. Keď sa už zameriame čisto na

toto mesto. A dovoľím si povedať, že 80-90% týchto pseudoliberalov, týchto slniečkárov bratislavských kaviarní, sú deti, ktoré sa odtrhli z reality. Išli študovať humanitné vedy, nič proti Tebe, samozrejme.

V pohode.

Samozrejme, humanitné vedy, áno. Ale, sú to deti, ktoré sa odtrhli od reality, išli študovať do iného mesta. Majú peniaze od rodičov, príp. majú štipendiá. Majú čas a mnohé voľnočasové aktivity stretávať sa v záujmových krúžkoch, diskusných kúžkoch a pod. To im neberiem. Lenže stále im chýba akákoľvek životná skúsenosť. Chýba im kontakt s reálnym svetom. Nevedia, čo sa deje za ich bublinou mierumilovného.

Komentár

Rozhovor sa uskutočnil v pondelok 3. apríla medzi cca 10:00 a 11:00 v Banskej Bystrici na lavičke v parku pod pamätníkom SNP. Celkový prepis rozhovoru, o dĺžke cca 64 minút, vyšiel na cca 26 normostrán, pričom 3, ktoré sú uvedené vyššie, pochádzajú približne z jeho strednej časti. Respondent bol na úvod informovaný o mojej osobnej motivácii k výskumnej téme, a taktiež o ciele rozhovoru, a jeho následnom spracovaní. Dohodnutá bola aj absolútna anonymita, dobrovoľná možnosť kedykoľvek prerušiť rozhovor, i vymazanie nahrávky, po jej prepísaní. Téma bola vopred charakterizovaná všeobecne ako týkajúca sa respondentovho svetonázoru, v súvislosti s jeho vnímaním politickej a spoločenskej situácie na Slovensku, a zameraním na extrémizmus a radikalizáciu. Respondent sa sám seba predstavil ako: *...vek 24 rokov, v podstate po skončení bakalárskeho štúdiu som nastúpil rovno do praxe v mojom obore a ešte externe dorábam dvojročné štúdium, v ktorom teraz končím, studujem špecializovanú techniku, strojárstvo, s aplikáciou do môjho oboru...*

Hoci som sa s respondentom spoznal pred niekoľkými rokmi, nedá sa povedať, že sme boli v poslednom období v akomkoľvek kontakte. Napriek tomu však bol veľmi ochotný sa stretnúť, a taktiež táto naša známosť umožnila relatívne rýchle a bezproblémové, a navyše úprimné, vhuľnutie do témy. A i keď sme si obaja vedomí, že v niektorých názoroch sme sa kedysi absolútno odlišovali, otvorene som to priznal práve ako svoju kľúčovú motiváciu ho osloviť, a on to zhodou okolností taktiež vnímal ako pridanú hodnotu. Ako miesto stretnutia som navrhol park, nakoľko podnik plný ľudí by jednak rušil diktafón, a taktiež pôsobil menej dôverne. Respondent súhlasil, a hneď ako si kúpil kávu, sme sa usadili na jednu lavičku pri odľahlejšom chodníku v parku. Posadili sme sa vedľa seba, diktafón postavili na lavičku medzi nás, a po krátkom úvodnom rozhovore o tom, kto sa

ako má, som zapol diktafón. Počas celého rozhovoru sme sa takto vedľa seba zhovárali, pričom respondent mal väčšinou pohľad upretý do parku, kde práve nejaká stavebná firma stavala korčuliarsku dráhu. Do odpovedí respondenta som veľmi neskákal a držal som sa viac-menej otázok, ktoré som mal načrtnuté na A4-ke, ktorú som držal v rukách. Občasne som pritakával a tiež sa obzrel po okolí, ale môj pohľad sa pre zmenu viac sústredil na respondenta, nakoľko som opätovoľ občasný očný kontakt z jeho strany. Okrem výstavby korčuliarskej dráhy na druhej strane za nami bolo mierne počuť premávku hlavnej cesty. Napriek tomu však išlo o veľmi príjemnú doobednú jarnú atmosféru slnečného dňa, pričom okrem veľmi občasných okoloidúcich nás takmer nič nerušilo. Respondent si počas celého rozhovoru zapálil asi 2-3 cigarety.

Čo sa týka prekážok rozhovoru, celkom rýchlo som si uvedomil, že tému a otázky mám načrtnuté relatívne široko, a že vlastne vôbec nemám jasno, kam s rozhovorom smerujem. To na jednej strane umožňovalo dotknúť sa rôznych tém. Na druhej strane však mnohé odpovede respondenta vo mne vzbudzovali záujem ich rozvíť a ísť hlbšie v pochopení, ako to respondent presne myslí, a ako má v sebe tie názory a hodnoty vzájomne poprepájané. Napriek tomu som sa predsa len rozhodol držať sa nachystanej agendy, nakoľko som mal pocit, že by sme sa zase nedostali k ďalším otázkam, ktoré ma tiež zaujímali. I keď som to celé vnímal ako pilotáž, ktorá mi má ťiaž pomôcť utriasať si, akým smerom sa vo svojom výskume vlastne vydať, značne ma to znepokojovalo a rozpoľovalo, čo mi výrazne zabraňovalo aj v sústredení na respondentove úvahy.

Ďalšiu prekážku som vnímal vo svojom hodnotovom odosobnení. Nechcel som navádzať a nechcel som vstupovať do rozhovoru so svojím hodnotením a so svojími hodnotami. Napriek tomu mám pocit, že ich aj tak bolo cítiť, nakoľko som niekedy len svoju myšlienku *ja si myslím toto, čo si myslíš Ty?* preformuloval na *mnohí ľudia si myslia toto, čo si myslíš Ty?* A mal som pocit miestami, že to je až smiešne, a že to je respondentovi jasné. Že by bolo oveľa lepšie povedať otvorene, kde ja stojím hodnotovo a názorovo, a že čo on si o tom myslí? Že by to bolo oveľa prirodzenejšie a úprimnejšie. Celý čas som aj uvažoval, či sa otvorene opýtať či respondent volil Kotlebu. Veď to bolo čiastočne aj mojou motiváciou pre ten rozhovor, teda predpoklad, že ho možno volil, alebo že s ním do určitej miery sympatizuje. Sympatie sa v rozhovore prejavili, ale moje rozhodnutie, nakoniec otázku ohľadne volenia obísť, som si spätne dosť vyčítal. Veď čo by sa stalo? Tlačiť som nemusel, atmosféra bola nastavená dôverne a otvorene...

Z obsahu ma najviac zaujalo na jednej strane respondentove upozorňovanie na nevhodné a stereotypné používanie slov ako extrémista, radikál, nacista či fašista. Pričom na druhej strane mal sám tendenciu stereotypne vnímať kategórie ako slniečkár, pseudohumanista, pseudoliberal, bratislavská kaviareň či utečenec. Podľa respondenta je dnes extrémista každý, kto má iný názor, a spytoval sa, že kto vlastne teda odmieta diskusiu? Po rozhovore som odchádzal so zvláštnym pocitom nedopovedanosti. Jednak som chcel prehĺbiť mnohé načaté témy, jednak som sa chcel k

ním osobne vyjadriť, mimo *výskumnického odstupu*, a taktiež som cítil akýsi dlh voči respondentovi. Akoby som náš rozhovor považoval za, svojím spôsobom, asymetrický, nakoľko som sa ja pýtal a on odpovedal. Akoby som chcel aj ja dať priestor respondentovi tiež mi položiť niekoľko otázok. Aby som mohol akosi recipročne vrátiť príležitosť byť zvedavý. No rozhodne to bola veľmi podnetná skúsenosť.